

درس هشتم

(هویت)

در مورد هویت چه می دانید؟

- هویت عبارت است از : ویژگی هایی که خود را با آن می شناسیم و به دیگران معرفی می کنیم و پاسخی است که افراد در موقعیت های مختلف به سوال کیستی می دهند.
 - برخی از موقعیت ها عبارتند از : خانواده ، کلاس درس ، فروشگاه ، باشگاه ورزشی و ...
 - هویت با نوعی احساس مثبت یا منفی همراه است.
- مثال:
راستگویی در افراد با احساس مثبت و دروغگویی با احساس منفی همراه است.

آیا هویتمان را خودمان می سازیم؟

- ویژگی های هویتی ما بر اساس اینکه در شکل گیری آنها نقش داشته ایم یا نداشته ایم به سه دسته تقسیم می شوند:
- ۱- ویژگی هایی که ما در شکل گیری آنها نقشی نداشته ایم . مانند جنسیت و زمان تولد و مکان تولد.
- ۲- ویژگی هایی که ما در شکل گیری آنها نقش و سهم بسیاری داشته ایم . مانند نقش های شغلی و خصوصیات اخلاقی و روانی.
- ۳- ویژگی هایی که ما در شکل گیری آنها نقشی نداشته ایم اما می توانیم با تلاش و کوشش خود آنها را تغییر دهیم . مانند منزلت اجتماعی که از طریق خانواده به ما رسیده است و ما با کنش هایمان آن را تغییر داده ایم.
- ویژگی های نوع اول را انتسابی و ویژگی های نوع دوم و سوم را اکتسابی می نامند.

آیا هویتمان تغییر می کند؟

- برخی از ویژگی های هویتی انسانها متغیر است . مانند جایگاه افراد در جهان اجتماعی که تابع دانایی و توانایی و دارایی و است.
- برخی از ویژگی های هویتی انسانها ثابت است و تغییر نمی کند . مانند زمان و مکان تولد.
- وجود ویژگی های هویتی ثابت در افراد باعث می شود که : فرد از نوزادی تا پیری از بی سواد تا فرهیختگی خود را همان شخصی بدانند که تغییراتی را پذیرفته است .

آیا هویت ما صرفاً اجتماعی است؟

- هویت افراد صرفاً اجتماعی نیست بلکه دارای بعد فردی نیز می باشد .
- **هویت اجتماعی عبارت است از :** برخی از ویژگی های هویتی که فقط در ارتباط با دیگران و یا عضویت در گروه های اجتماعی به دست می آید . مانند ایرانی - مسلمان و فوتبالیست و معلم و
- **هویت فردی عبارت است از :** برخی از ویژگی های هویتی که مربوط به خصوصیات جسمی و نفسانی ماست . مانند : قدبلندی ، رنگ چشم ، تنبلی ، زرنگی ، زودرنجی و

هویت فردی و اجتماعی چه نسبتی با هم دارند؟

• ابعاد مختلف هویت انسان عبارتند از:

- ۱- **بعد جسمانی :** که شامل خصوصیات جسمانی و بدنی می شود . مانند : قد ، رنگ چشم و
 - ۲- **بعد نفسانی :** که شامل خصوصیات اخلاقی و روانی می شود . مانند : پشتکار ، تقوا و
 - ۳- **بعد اجتماعی :** که شامل نقش ها و عضویت های گروهی می باشد . مانند : معلمی ، ایرانی و
- ابعاد مختلف هویت از یکدیگر جدا نیستند و با یکدیگر تعامل دوسویه دارند و بر یکدیگر اثر می گذارند.
 - **جهان های سه گانه عبارتند از :**
 - ۱- **جهان طبیعی :** که شامل طبیعت و بعد جسمانی هویت انسان می باشد .
 - ۲- **جهان نفسانی :** که شامل بعد نفسانی هویت انسان می باشد .
 - ۳- **جهان اجتماعی :** که شامل نقش ها و عضویت های گروهی انسان می باشد .

- **جهان اجتماعی ، جهان نفسانی و جهان طبیعی با یکدیگر رابطه متقابل دارند و بر یکدیگر اثر می گذارند.**
مثال :

(تاثیر جهان طبیعی بر جهان نفسانی)	- ترشح بیش از اندازه غده تیروئید موجب عصبانی شدن انسان می شود .
(تاثیر جهان نفسانی بر جهان طبیعی)	- برخی از بیماری های جسمانی با کمک قوای روانی درمان می شود .
(جهان طبیعی بر جهان اجتماعی)	- در شرایط اقلیمی متفاوت ، شیوه زندگی اجتماعی مردم متفاوت است .
(تاثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعی)	- زندگی اجتماعی انسان ها طبیعت را تهدید می کند .
(تاثیر جهان نفسانی بر جهان اجتماعی)	- یک انسان با تقوا جهان را تغییر می دهد .
(تاثیر جهان اجتماعی بر جهان نفسانی)	- جهان اجتماعی مانع شکوفایی برخی اخلاقیات می شود .

- بدن ما مجرای ارتباط با جهان طبیعی و بخشی از آن محسوب می شود.
- نقش و عضویت اجتماعی ما مجرای ارتباط ما با جهان اجتماعی و بخشی از آن محسوب می گردد.

- هویت هر جهان اجتماعی بر اساس عقاید ، ارزش ها و آرمان های همان جهان اجتماعی شکل می گیرد.
- قواعد ، هنجارها و نمادها در هر جهان اجتماعی متناسب با عقاید ، ارزش ها و آرمان های آن جهان اجتماعی شکل می گیرد.
- هویت اجتماعی افراد در هر جهان اجتماعی بر اساس عقاید ، ارزش ها و آرمان های همان جهان اجتماعی شکل می گیرد.

مثال:

- ۱- در جامعه قبیله ای هویت اجتماعی افراد بر اساس جایگاه قبیله ای آنها مشخص می شود.
 - ۲- در جامعه سرمایه داری هویت افراد بیشتر به ثروت و توان اقتصادی آنها وابسته است.
 - ۳- در جامعه دینی هویت اجتماعی افراد بر اساس عقاید و ارزش هایی مشخص می شود که برای آن دین محترم است.
 - ۴- در جامعه اسلامی هویت افراد بر اساس تقوا و عدالت و علم ارزیابی می گردد.
- پس نتیجه می گیریم که هرجهان اجتماعی با هر نوع از هویت فردی سازگار نیست و فقط به بخشی از هویت که با عقاید، ارزش ها و آرمان هایش متناسب باشد اجازه شکل گیری و رشد می دهد .

- هر جهان اجتماعی بر اساس هویت خود با طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند.

مثال:

۱-نگاه جهان متجدد به طبیعت : ارزش های جهان متجدد به گونه ای است که انسان می تواند هر نوع دخل و تصرفی را برای بهره برداری از طبیعت انجام می دهد.

۲- نگاه جهان معنوی اسلام به طبیعت :

طبیعت موجود زنده ، آیت و نشانه خداوند است .
انسان خلیفه خدا بر روی زمین است.
انسان بر اساس مشیت الهی و وظیفه آبادانی جهان را به عهده دارد و مخالف اراده خداوند حق ندارد تصرفی در طبیعت و بدن خود انجام دهد.

- هر جهان اجتماعی بنا به هویت خود با نوعی از خصوصیات اخلاقی و روانی سازگار است و به آن ها اجازه پیدایش و رشد می دهد و امکان پیدایش و رشد برخی از خصوصیات اخلاقی را تضعیف می کند.

مثال:

۱- جهان متعدد به ویژگی های اخلاقی و روانی سازگار است و اجازه رشد می دهد که : بر اساس ارزش های دنیوی مانند تجمل گرایی و مال اندوزی شکل گرفته مانع رشد خصوصیات اخلاقی و روانی معنوی مانند قناعت و تقوا و ... می شود.

۲- جهان معنوی به ویژگی های اخلاقی و روانی سازگار است و اجازه رشد می دهد که : بر اساس ارزش ها و آرمانهای معنوی و الهی شکل گرفته مانع رشد خصوصیات اخلاقی و روانی دنیوی می شود .

خود آگاهی یا ناخود آگاهی؟

- انسان ها نسبت به همه ابعاد هویتی خود آگاه نیستند .
- بخش از هویت آگاهانه است یعنی ما آن را می شناسیم یا دیگران به آن پی می برند و برایمان بازگو می کنند.
- بخشی از هویت ما پنهان است یعنی ما آن را نمی شناسیم و در موقعیت های خاص متوجه آن ها می شویم.
- انسان ها درباره ویژگی هایی از خود که به آن واقف نیستند :
 - ۱- تأمل می کنند.
 - ۲- از والدین، دوستان و دیگران کمک می گیرند و درباره نقاط ضعف و قوت خویش سوال می کنند.
 - ۳- نزد مشاوران و روان شناسان و روانکاوان می روند و مشاوره می گیرند.
- جامعه شناسان ، انسان شناسان و فیلسوفان درباره ابعاد اجتماعی هویت انسان ها بحث می کنند و نظراتی را ارائه می دهند.
- وجود نظریات متفاوت درباره هویت نشانه این است که : احتمال خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.
- پیامبران و اولیای الهی درباره ابعاد الهی و فطری، فردی و اجتماعی و غفلت انسان ها از خویشتن سخن گفته اند.